

עבודה זרה. פרק שני – אין מעמידין דף כד עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" קיא תוספות רש"י

1 **ואבני** מלואים כתיב הדרד ערביה – לפירוש הקונטרס משמע דזה הפסוק ב"ויקחו לי
2 תרומה". ומתחלה היה דוחה: "אבני שהם" הפסיק הענין, הדרד מקשה: הוא "ואבני
3 מלואים" כתיב, הדרד ערביה, שגם אבני שהם נקרא בהם "ויקחו". ותימא: דאטו בחר דכתיב
4 "אבני שהם" להפסיק הענין לא יכתוב שום וי"ו בפסוקים; ועוד קשה: אי חשבי עירוב
5 מקראות בבי האי גזונא, אם כן פרק קמא
6 דשבועות (י, א) דתנן, רבי מאיר אומר: כל
7 השעירים כפרתן שוח, ומפיק ליה בגמרא
8 מדכתיב "ושעיר". ופריך: עצרת יום הכפורים
9 דלא כתיב בהו "ושעיר" מאי איכא למימר? ומאי
10 פריך? הא כיון דבסוכות דבתייהו כתיב "ושעיר"
11 נמי הדר ערביה לכך נראה דהאי מעשה דדמא
12 נמי נתיבא לא באבני שהם הוה, אלא באבני
13 החשן, ואף על גב דאמר בגמרא: בקשו ממנו
14 אבנים לאפוד, יש לומר: כיון שחשן מחובר
15 לאפוד קרי אפוד. וכן משמע בירושלמי דפאה
16 דמייתי האי עובדא דדמא בן נתיבא גבי 'פעם
17 אחת אבדה ישפה מבנימין'. והכי פריך הכא: הוא
18 כתיב "אבני מלואים" הדרד ערביה, ובאבני
19 מלואים מהא דכתיב וי"ו לדרוש בהו "ויקחו"
20 וניחא נמי הדיא דפריק קמא דשבועות (י, א),
21 דכיון דכתיב "ושעיר" בסוכות נימא דבההוא
22 מרביה קרא. ורבינו חננאל גרס: הוא "ואבני" הדר
23 ערביה, וקאי אההוא דפרשת "ויקחול", דכתיב:
24 "קחו מאתכם תרומה" וכתיב: "ואבני שהם ואבני
25 מלואים", הכל בווי"ן בלא שום הפסק.
26 **ורבי** אליעזר לא חייש לרביעה ודא תניא אמר
27 לו וכו' – הוה מצי לאקשויי מההיא דיוכן
28 היה רבי אליעזר פוסל בכל הקרבנות, אלמא
29 חייש לרביעה. אלא ניחא ליה לאתויי מההיא
30 מעשה דקיימייה עלה.
31 **וניחוש** דלמא רבעה לאמה – הא דלא פריך.
32 דלמא עלה עול על אמה והיא ואמה
33 נשאו עול – דאם כן לא אשכחן פרה שלא עלה
34 עול על אמה, דתנן (פרה פרק ב משנה ד): עלה
35 עליה יכר פסולה. **ורנני** עלה רבי אליעזר אוסר
36 וכו' – לאו דוקא איכל הפסולין? קאי, דהא אתנן
37 פסול לגבי המזבח, ואמרין ב"מורבה" (בבא קמא
38 ס, א) דבין לבית שמאי ובין לבית הלל ולדות
39 של אתנן מותרים, ואין לומר דרבי אליעזר פליג
40 עלייהו. **ישראל** היו משמרין לאמה משעה
41 שנוצרה – תימא: לא נמי אמאי אינם צריכים
42 לשמור? דאליבא דרבי אליעזר קיימין דאית ליה
43 זה וזה גורם אסור ויש לומר: כיון דטעמא דאמר
44 נמי אינו אלא משום דבויא מילתא כדאמרין
45 בסוף תמורה (ל, ב), ומהאי טעמא אמרין
46 דנרבעו כשחן חולין מותרין, דכיון דאשתנו לא
47 בויא מילתא – הכי נמי נרבעה האב לא מינכרא
48 ולא בויא מילתא.

1 **בששים רבוא שבר** – ששים רבוא דינר היו רוצין ליתן לו ריחן. לא ציערו – להקיצו
2 משנתו. **אבני שהם הפסיק הענין** – מדלא כתיב "ואבני שהם" כדכתיב בכולהו: "וכסף
3 ונחשת ותכלת וארגמן ועורות" – הפסיק הענין, ולא קאי א"ויקחו". והא **ואבני**
4 **מלואים כתיב הדרד ערביהו** – למילתא קמייתא, וליתסרוהו ועוד – הא קתני עלה
5 דהדיא דרבי אליעזר. לשנה הבאה נולדה בו!
6 – אלמא לית ליה קידה לרבי אליעזר. הנגר
7 **ישראל** – סרטור ישראל לקחה משלו מן הגוי
8 לעצמו, וחזר ומכרה לצבור. **ורבי אליעזר לא**
9 **חייש לרביעה** – לשילא פרכינן, דתני טעמא
10 דרבי אליעזר משום קידה, **ודמא שמו** – הוה
11 הזכר למעלה. **אית ליה** – קידה, ובעינן
12 תגרי, וחייש לרביעה ובעינן שימור. ולד
13 גונתה – פרה שגנחה ישראל כשהיא
14 מעוברת, ומת – ולדה פסול לקרבן. **דהיא**
15 **וולדה ננחווה** – ונוגח שנגח בעד אחד, או על
16 פי הבעלים שהורו מעצמן ואין עדים בדבר –
17 אינו נסקל. ואמרין בתורת כהנים: "מן הצאן"
18 – להוציא את המוקצה, "ומן הצאן" וי"ו
19 יתירה – להוציא את הנוגח. משעה שנוצרה
20 – במעי אמה. לקמן מפרש מנא ידעי דהאי
21 ולד אדום הוא. ולדותיהו מותרין – אותן
22 שנתעברו בהן אחרי כן. מחלוקת – דרבי
23 אליעזר ורבנן, כשנרבעו כשחן מוקדשין.
24 ובמסכת תמורה מפרש טעמא דרבי אליעזר
25 – משום דבויא מילתא. שתי שערות פוסלות
26 **בה** – שחורות או לבנות. **ומאי שנא ידיו** –
27 דאולי ישראל ועבדי לדגוי? נעבד הא מלחא
28 בבמהת ישראל! במחזוקת – מין משפחות
29 פרות היו לו דלמא בן נתיבא. מחזוקת לילד
30 ולדות אדומין בהעברת כוס. **אקילעא** =
31 פורקא לפני הטרקלין. וכן היה רבי אליעזר
32 **בו** – משום דחייש לרביעה. גוררים – מעצמן
33 נגררין להתגירה, אף על פי שאין מקבלין
34 אותן. מעבודה זרה הררי בהו – כדכתיב:
35 "לקראו כולם בשם ה'", אבל מרביעה לא
36 הררי. ותרוייהו אמרי – רבי אמי ורבי יצחק
37 נפחא. בין דרב פפא לרב ובד איכא טובא,
38 דרב פפא מתני: "פתח חז"י" פתח אידך",
39 ומתני: "מאי קראה" ברב יוסף, ואתקפתא
40 ד"דלמא מעבודה זרה הוא הדרד" מתני לה
41 באביי, שכס אחד – משמע: אין חילוק
42 בעובדי, ישראל והאומות תהא עבודתן שוה
43 בכל מצותיו. גם אתה תתן – תיקשי לרבי
44 אליעזר. הניחא למאן דאמר – פלוגתא דבני
45 רבי חייא ורבי יהושע בן לוי בפרק בתרא
46 דשחיטת קדשים (ובחים קטז, א).
דמי

1 **יצחק נפחא, פתח חד מינייהו ואמרי:** וכן היה רבי אליעזר פוסל בכל הקרבנות פולין; פתח
2 **אידך מינייהו ואמרי:** מאי אותיבו ליה חברוהי לרבי אליעזר? "כל צאן קדר יקבצו לך" וגו'!
3 **אמר להן רבי אליעזר:** פולם גרים גוררים הם לעתיד לבא. **אמר רב יוסף:** מאי קרא? "כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה" וגו'.
4 **אמר ליה אביו:** ודלמא מעבודה זרה הוא דהדרו בהו! **אמר ליה רב יוסף:** "לעבדו שכסם אחר" כתיב, רב פפא מתני הכי. **רב**
5 **זכיד מתני הכי:** ותרוייהו אמרי: וכן היה רבי אליעזר פוסל בכל הקרבנות, ותרוייהו אמרי: ומאי אותיבו ליה חברוהי לרבי אליעזר?
6 **"כל צאן קדר יקבצו לך"** וגו'. **אמר רבי אליעזר:** פולם גרים גוררים הם לעתיד לבא, ומאי קראה? "כי אז אהפך אל עמים שפה
7 ברורה לקרא כלם בשם ה'". מתקיף לה רב יוסף: ודלמא מעבודה זרה הוא דהדרו בהו! **אמר ליה אביו:** "לעבדו שכסם אחר"
8 כתיב. מיתיבי: "ויאמר משה גם אתה תתן פידנו זבחים ועלית". – קודם מתן תורה שאני. **תא שמע:** "ויקח יתרו חתן משה עלה
9 וזבחים לאלהים!" – יתרו נמי קודם מתן תורה הוה. – הניחא למאן דאמר: יתרו קודם מתן תורה הוה, אלא למאן דאמר:
10 יתרו

1 האומות מצוות ה', שנאמר באחרית הימים (עפניה ג ט) 'בִּי אִזְ אֶהְפֹּד
 2 אֶל עַמִּים שָׁפָה בְרוּדָה וְגו' לְקַרְא כְּלָם בְּשֵׁם ה'".
 3 מקשה הגמרא: אָמַר לִיה אֲנִי, וְדִלְמָא מַעְבֹּדַת פּוֹכְבִּים הוּא
 4 דְהָדוּר בְּהוּ – שְׁמַא רַק מֵעֲבֹדַת כּוֹכְבִּים יִחְזְרוּ בְהֵם, כְּנֵאמֵר 'לְקַרְוֵא
 5 כּוֹלָם בְּשֵׁם ה' שְׁלֵא יַעֲבֹדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים, אֲךְ מֵרַבִּיעָה לֹא יִזְחֲרוּ.
 6 מֵתַרְצַת הַגְּמָרָא: אָמַר לִיה רַב יוֹסֵף, כִּיּוֹן שְׁבִסוּף הַפְּסוּק 'לְעַבְדוּ שְׁכָם
 7 אֶחָד פְּתִיב, מִשְׁמַע שְׁכוּלָם יִקְיִמוּ כָל מִצְוֹתָיו.
 8 לְשׁוֹן אַחֲרַת בַּעֲנִין זֶה רַב סָפָא מְתַנֵּי הָבִי – שְׁנָה עֲנִין זֶה כְּמוֹבֵא
 9 לְעִיל, וְרַב זְבִיד מְתַנֵּי הָבִי – שְׁנָה עֲנִין זֶה כַךְ, שִׁישְׁבוּ רַבִּי אֲמִי וְרַבִּי
 10 יִצְחָק, וְתַרְוֵייהוּ אֲמַרִי, וְכֵן הָיָה רַבִּי אֶלְיָעֶזֶר פּוֹסֵל בְּכָל הַתְּרַבְּנֹת
 11 בַּהֲמַת גּוֹי, וְתַרְוֵייהוּ אֲמַרִי עוֹד, וּמֵאִי אוֹתִיבּוּ לִיה הַתְּרֻחָה לְרַבִּי
 12 אֶלְיָעֶזֶר, מֵהַפְּסוּק 'כֹּל עַמִּי קָדַר וְקָבְצוּ לָד' וְגו' שְׁלַעֲתִיד יִקְרִיבוּ
 13 קִרְבָּנוֹת מִישְׁמַעְעָל, אָמַר רַבִּי אֶלְיָעֶזֶר לְחַבְרִי, פּוֹלָם גְּרִים גְּרוּזִים
 14 הֵם לְעַתִּיד לְבָא, וְעַל כֵּן לֹא נַחֲשׁוּשׁ אִזְ לְרַבִּיעָה, וּמֵאִי קָרְאַתְהּ,
 15 שְׁנֵאמַר 'בִּי אִזְ אֶהְפֹּד אֶל עַמִּים שָׁפָה בְרוּדָה לְקַרְוֵא כְּלָם בְּשֵׁם

16 ה", מְתַקִּיף לָהּ רַב יוֹסֵף, וְדִלְמָא מַעְבֹּדַת פּוֹכְבִּים הוּא דְהָדוּרִי בְּהוּ
 17 אֲךְ לֹא מֵרַבִּיעָה, אָמַר לִיה אֲנִי, 'לְעַבְדוּ שְׁכָם אֶחָד פְּתִיב, וְאִף
 18 הַגּוֹיִים יִשְׁמְרוּ הַמִּצְוֹת כִּישְׂרָאֵל.
 19 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא לְרַבִּי אֶלְיָעֶזֶר: מִיִּתְיָבִי, לְרַבִּי אֶלְיָעֶזֶר הַאוֹסֵר בַּהֲמַת
 20 גּוֹי לְקַרְבָּן, כִּיִּצַּד אֲמַר מֹשֶׁה לְפַרְעֹה (שְׁמוֹת י ב) 'וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה גַם אֲתָה
 21 תֵּתֵן פְּגִדְנִי וְזָבָחִים וְעוֹלוֹת וְעֲשִׂינוּ לָהּ אֱלֹהֵינוּ, הֲרִי יֵשׁ לַחֲשׁוֹשׁ
 22 לְרַבִּיעָה. מֵתַרְצַת הַגְּמָרָא: קוֹדֵם מְתַן תּוֹרָה שְׂאֵנִי – הִיָּה הַדִּין שׁוֹנָה,
 23 שְׁלֵא נֹאסֵר נְרַבַּע לְקַרְבָּן.
 24 קוֹשִׁיא נּוֹסַפַת לְרַבִּי אֶלְיָעֶזֶר: תָּא שְׁמַע רֵאִיָּה שְׁלֵא כְרַבִּי אֶלְיָעֶזֶר,
 25 שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹת יח י) כְּשִׁבֵּא יִתְרוֹ לְמַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, 'וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֵתָן מֹשֶׁה
 26 עוֹלָה וְזָבָחִים לְאֱלֹהִים, וְהָרִי גּוֹי הִיָּה, וְאִיךְ לֹא חֲשָׁשׁוּ לְרַבִּיעָה
 27 בְּבַהֲמוֹתָיו. דוּחָה הַגְּמָרָא: יִתְרוֹ גַּמִּי קוֹדֵם מְתַן תּוֹרָה הָיָה.
 28 בְּזַבְחִים (קטז) נַחֲלִקוּ אֲמֹרָאִים, הָאֵם בִּיאַת יִתְרוֹ הִיָּתָה קוֹדֵם מֵתָן
 29 תּוֹרָה אוֹ אַחֲרֵיוֹ. לְפִי זֶה מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: הֲנִיָּהּ תִּירוּץ זֶה לְמֵאֵן דְּאָמַר
 30 יִתְרוֹ קוֹדֵם מְתַן תּוֹרָה הָיָה, אֲלֵא לְמֵאֵן דְּאָמַר

59 זו נקבה, ומה שהפסוק נקרא בלשון זכר הוא ללמדנו שבבמת יחיד
 60 נקבה כשרה לעולה כאילו היתה זכר.
 61 לעיל (בב) הובא מהתוספתא שמותר לקנות בהמה לקרבן מגוי, כיון
 62 שהוא חס עליה ואינו רובעה. רבי יוחנן מוסיף חילוק בדיון זה: **רבי**
 63 **יוהנן אמר**, אף שמותר לקנות קרבן מגוי, יש אופנים בהם יש לחשוש
 64 לרביעה, כיון ש**שגבול יש לה** לבהמה הנרבעת, אם נרבעה כשהיא
 65 פחותה **מפת שלש שנים**, היא נעקרת בכך, אך בהמה **פת שלש**
 66 **שנים** שנרבעה, אינה נעקרת, ואין הגוי חס עליה, ויש לחשוש בה
 67 לרביעה אף אם היא שלו.
 68 **איתיביה** – והקשו בני הישיבה לרבי יוחנן **כל הני תיובתא** – את כל
 69 הקושיות שהקשו לעיל לרבי אליעזר, שמצאנו בפסוקים שהקריבו
 70 בהמות גויים, ו**שני להו** – ותיירץ להם רבי יוחנן, שבפסוקים אלו היתה
 71 הבהמה שהקריבו פחותה **מפת שלש שנים**, ולא היה חשש
 72 שנרבעה כיון שחס עליה הגוי שלא תעקר.
 73 קושיא נוספת לרבי יוחנן: **תא שמע** רביה שלא כרבי יוחנן, שנאמר
 74 בפרות שהביאו את הארון (שם 1 טז), **ואת הפרות העלו עלה לה**,
 75 ומוכח שמותר להקריב בהמות גויים. מתרצת הגמרא: גם שם מדובר
 76 בבהמה פחותה **מפת שלש שנים**, שאין לחשוש בה לרביעה.
 77 מתקיף לה **רב הונא ברביה דרב נחן** ליתרוך זה, **אם בן שהבהמות**
 78 שהביאו הארון היו פחותות משלש, היינו – זהו שנאמר בהן (שם 1 ט)
 79 **ואת בניהם כלו בבית** – ואת בני פרות אלו כלאו הפלשתים בבית,
 80 והרי תמדה כיצד היו להן בנים, וכי פרה הפחותה **מפת שלש שנים**
 81 (ופחותה **מפת שלש שנים**) **מי קא ילדה** – האם יכולה היא ללדת,
 82 (והתניא) [והתנין], הלוקח בהמה מגוי וילדה זכר, ואינו יודע אם זהו
 83 הבכור ועליו ליתנו לכהן, או שכבר ילדה קודם שנמכרה לו, הדין כר,
 84 פרה וחמור שילדה **מפת שלש**, דהיינו שלא היתה בת יותר משלש
 85 בלדיתה, הולד נדא בכור וניתן לכהן, כיון שלא יתכן שילדה אחר
 86 לפני שמלאו לה שלש. **מכאן ואילף** – אם ילדה לאחר גיל שלש,
 87 הולד פסק בכור, שיתכן שכבר ילדה קודם לכן בבית הגוי. מבואר
 88 שפרה הפחותה משלש אינה יולדת, וכיון שנאמר בפרות שהביאו
 89 הארון שהיו להן בנים, מוכח שהיו בנות שלש, ואם כך חזרה הקושיא
 90 לרבי יוחנן כיצד הקריבו ולא חששו שנרבעו אחר שמלאו להן שלש.
 91 מסיקה הגמרא: אכן אין לתרץ שהיו פרות אלו פחותות משלש. **אלא**
 92 **מהוריקא דרשבין מעיקרא** – אלא ברור שתירוץ הקושיא הוא כפי
 93 שתירצנו מתחילה, שהקרבן הפרות שהביאו הארון היתה הוראת
 94 שעה, ואין ללמוד ממנה.
 95 אגב שהוזכרו הפרות שהביאו הארון, דורשת הגמרא פסוק שנאמר
 96 בהן: כששלחו פלשתים את הארון לישראל, נאמר (שם 1 ט) **וישרנה**
 97 **הפרות בדרך על דרך בית שמש** וגו'. וואלת הגמרא: **מאי** [מהו]
 98 **וישרנה**? משיבה הגמרא: **אמר רבי יוחנן משום רבי מאיר**, שאמרו
 99 הפרות שירה, **רב וזמרא פר מזביח אמר רב**, שישירו הפרות פניהם
 100 בנגיד הארון, להיפך מדרך חילוקן, ואמרו שירה.
 101 וואלת הגמרא: **ומאי** [ומה] שירה אמרו. משיבה הגמרא: **אמר רבי**
 102 **יוהנן משום רבי מאיר**, כך אמרו (שמות 10 א), **אז ישיר משה וגבי**
 103 **ישראל וגו'**, אשירה לה' כי גאה גאה – שנתגאה על פלשתים, ושלח
 104 יד בהם ובאלהיהם להענישם. **ורבי יוחנן דידיה** [עצמו] **אמר באופן**
 105 אחר, שאמרו **ואמרתם פיום ההוא הודו לה' קראו בשמו** [וגו']
 106 הודיעו בעמים עלילתי (שעיה יב ד).
 107 דעות נוספות איוו שירה אמרו: **ורבי שמעון בן לקיש אמר**, שאמרו
 108 **מזמורא ותא** – מזמור יתום, דהיינו **מזמור שירו לה' שיר חדש** פי
 109 **נפלאות עשה, הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו** (תהלים צא כ). **רבי**
 110 **אליעזר אמר**, 'ה' מלך ירגו עמים' (שם 10 א), שהפלשתים רגזו על
 111 שהכם ה' במכת טחורים. **רבי שמואל בר נחמני אמר**, 'ה' מלך
 112 **גאות לבש** (שם צג א).
 113 **רבי יצחק נפתא אמר**, כך אמרו, רזני [שמחי] רזני תשיפה – ארון
 114 הברית העשוי עצי שיטים, התנפפי [התרוממי] פרוב תדרה,
 115 המהושקת [קשורה] פריקמי וקב – המצופה זהב טהור מבפנים
 116 ומבחוץ, המהוללה בדיביר ארמון – בספר התורה של משה הנתון

1 יתרו **לאחר מות תורה הוה**, ונרבע כבר נאסר לקרבן, **מאי איכא**
 2 **למימר** מדוע לא חששו לרביעה בבהמותיו, אלא מוכח שאין
 3 חוששים לרביעה, ושלא כרבי אליעזר. מתרצת הגמרא: לעולם יש
 4 לחשוש לרביעה בבהמת גוי, **אלא יתרו מישראל זבן** – יתרו קנה
 5 הבהמות מישראל, ובודאי לא נרבעו.
 6 קושיא נוספת לרבי אליעזר: **תא שמע** רביה שלא כרבי אליעזר,
 7 שאחר מלחמת שאול בעמלק בה נצטווה להמית אותם ובהמתם,
 8 שאלו שמואל מהו קול הצאן הנשמע באזניו, ונאמר שם (שמואל א' טו
 9 טו) **ויאמר שאול מעמלקי הכיאות, אשר חמל העם על מיטב**
 10 **הצאן והבקר (המשנים והכרים ועל כל הצאן) למען זבח לה'**
 11 **אלהיה**, כלומר שהותירו הבהמות כדי להקריבן, ולא חששו
 12 לרביעה, ואם כן מוכח שלא כרבי אליעזר.
 13 מתרצת הגמרא: לעולם חוששים לרביעה, **ומאי מיטב** – מה היא
 14 הכוונה שחמל העם על מיטב הצאן כדי להקריבו, **דמי מיטב** –
 15 שהותירו את מיטב הצאן כדי למוכרו ולקנות בדמיהן קרבנות
 16 מישראל, **ומאי שנא מיטב** – וגמדוע הותירו דווקא את המיטב אף
 17 שיכלו למכור את כל הצאן, **כי היכי דליקפין עליהן זבין** – כדי
 18 שיקפצו עליהם קונים מיד.
 19 קושיא נוספת לרבי אליעזר: **תא שמע** רביה שלא כרבי אליעזר,
 20 כשישקש דוד לקנות את גורן ארונה ולהקים בו מזבח, נאמר (שמואל ב'
 21 דב כב) **ויאמר ארונה אל דוד, יקח ועל אדני המלך (את) המזב**
 22 **בעינו, (ואת) [אתה] הבקר לעולה, והמרגלים וכלי הבקר לעצים**,
 23 ודוד הקריב את בהמותיו, ולא חשש שנרבעו אף שהיה גוי. מתרצת
 24 הגמרא: **אמר רב נחמן, ארונה גר תושב היה**, וקיים שבע מצוות
 25 בני נח שבהן איסור רביעה, ועל כן לא היה שם חשש רביעה.
 26 אגב פסוק זה, שואלת הגמרא: **מאי** [מה] הם 'מוריינים', מבאר
 27 הגמרא: **אמר עזילא, משה של מורביל**. שואלת הגמרא: **מאי משה**
 28 **של מורביל**. מבאר הגמרא: **עזילא דקורבא דרבישן** – לוח עץ רחב
 29 ועבה עם חריצים עמוקים רבים, שדשים בו תבואה.
 30 הוכחה לפירוש זה: **אמר רב יוסף, מאי קרא** – היכן מצאנו בפסוק
 31 שזהו פירוש 'מורינים', שנאמר שנבואה על ישראל באחריית הימים
 32 (ישעיה מא טו), **הנה שמתני למורג רומי חדש בעל פיפות, תרוש**
 33 **הרים ותלק וגבעות במין תשים**, כלומר שיהיו ישראל כמורג
 34 וידושו אויביהם, ומוכח שמורג משמש לדישה.
 35 הגמרא חוזרת להקשות לרבי אליעזר: **מיתיבי**, בימי שמואל שבו
 36 פלשתים את ארון הברית, ולאחר שנענשו משמים החזירוהו
 37 לישראל בעגלה הקשורה לשתי פרות, וכשהגיע הארון לבית שמש
 38 נאמר (שמואל א' 1 טז) **ואת הפרות העלו עלה לה**, אם כן מוכח
 39 שמותר להקריב בהמות גויים ואין לחשוש שנרבעו, שלא כרבי
 40 אליעזר. מתרצת הגמרא: לעולם אין להקריב בהמות גויים, והקרבן
 41 הפרות שנשאו את הארון, הוראת שעה היתה להתירן, מפני
 42 שנעשה על ידיהן נס.
 43 הוכחה שהיתה זו הוראת שעה: **הכי נמי מסתברא** שפרות אלו קרבו
 44 בהוראת שעה, **דאי לא תימא הכי** – שאם לא תאמר כך, **עולה**
 45 **נקבה מי איכא** – וכי נקבה קרבה לעולה, והרי אין עולה אלא זכר,
 46 אלא ודאי הקריבו בהוראת שעה.
 47 דוחה הגמרא: **ומאי קושיא** – וכי מה הראיה מכך שהקריבו נקבות
 48 לעולה, והרי היתה זו במת יחיד, **ודלמא** [ש-מא] **בבמת יחיד** נקבות
 49 קרבות לעולה, **וכרב אדא בר אבהה, דאמר רב אדא בר אבהה,**
 50 **מנין לעולה נקבה שהיא כשרה בבמת יחיד, שנאמר (טו טז) כשבאו**
 51 **פלשתים למצפה להלחם בישראל, וייקח שמואל מלה חלב אחד**
 52 **ועלה עולה**, דהיינו שהקריבו לעולה רחל נקבה המניקה את בנה,
 53 ומוכח שנקבה כשרה לעולה בבמת יחיד, ואם כך אין ראיה שהקרבן
 54 הפרות שנשאו הארון היתה הוראת שעה.
 55 מקשה הגמרא: הרי מכך שנאמר בפסוק בלשון זכר **ועלהו** **זכר**
 56 **משמע** – משמע שהקריב שמואל זכר. מתרצת הגמרא: **אמר רב**
 57 **נחמן בר יצחק, ועלה פתיב** – אמנם הפסוק נקרא בלשון זכר, אך
 58 כיון שנכתב בלי ואו' דהיינו **ועלה** בלשון נקבה, יש ללמוד שהיתה

1 מַחֲשֵׁב תְבוֹת – הלשון, וְאוֹתִיּוֹת הַלְשׁוֹן, שֶׁהֵן כ"ב לְכַד. רַק
 2 שְׁבַמְחֻשְׁבָּה, יֵשׁ בָּהּ ג' מִיְנֵי בְּחִינּוֹת אוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵרִי בְּשֵׂרֹאֵהָ
 3 בְּסֵפֶר תּוֹרַת תְּמוּנַת הָאוֹתִיּוֹת – הֵן מִצְטַיִרֹת בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ, –
 4 בַּהֲתַאֵם לְכַפִּי שֶׁהוּא רֹאֵה אוֹתָן בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה, וְזֶה נִקְרָא בְּחִינַת
 5 "עֲשִׂיָּה שְׁבַמְחֻשְׁבָּה"; – כִּפִּי
 6 ש"מחשבה" מהרהרת ענין
 7 של מעשה, אוֹתִיּוֹת שֶׁל
 8 מעשה וְכַתְּבֵי, ו-עֲשִׂיָּה שֶׁל
 9 הַשְּׁתַּלְשֻׁלוֹת בְּרִיאַת הַיְצִירָה
 10 עֲשִׂיָּה, וְכֵן פֶּאֶשֶׁר שׁוֹמֵעַ
 11 אוֹתִיּוֹת הַדְּבָר – הֵן
 12 נִרְשָׁמוֹת בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ
 13 וּמַהֲרֵהוּ בְּהֵן, וְזֶה נִקְרָא
 14 בְּחִינַת "דְּבָר שְׁבַמְחֻשְׁבָּה"
 15 – אֵיךְ שְׁבַמְחֻשְׁבָּה הוּא
 16 מַהֲרֵהוּ בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל דִּבּוּר,
 17 ו- זוהי בְּחִינַת "יְצִירָה"; –
 18 שְׁכֵן, מַחֲשַׁבָּה עֲצֻמָּה הִיא
 19 בְּחִינָה שֶׁל "בְּרִיאַת"
 20 ש"בראתיו יצרתיו אף
 21 עשיתיו"⁴⁹ הוּא כִּנְגַד
 22 "מַחֲשַׁבָּה דִּבּוּר וּמַעֲשֵׂה",
 23 הֵרִי, מַחֲשַׁבָּה הִיא – בְּחִינַת

אגרת הקודש

1 שְׂאֵדֶם מַחֲשֵׁב תִּיבוֹת וְאוֹתִיּוֹת הַלְשׁוֹן שֶׁהֵן כ"ב לְכַד.
 2 רַק שְׁבַמְחֻשְׁבָּה יֵשׁ בָּהּ ג' מִיְנֵי בְּחִי' אוֹתִיּוֹת. שֶׁהֵרִי
 3 כְּשֵׂרֹאֵה בְּס"ת תְּמוּנַת הָאוֹתִיּוֹת הֵן מִצְטַיִרֹת בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ
 4 וְזֶה נִקְרָא בְּחִינַת עֲשִׂי' שְׁבַמְחֻשְׁבָּה. וְכֵן כֹּאשֶׁר שׁוֹמֵעַ
 5 אוֹתִיּוֹת הַדְּבָר הֵן נִרְשָׁמוֹת בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ וּמַהֲרֵהוּ בְּהֵן
 6 וְזֶה נִקְרָא בְּחִינַת דְּבָר שְׁבַמְחֻשְׁבָּה' וְכַתְּבֵי' יְצִירָה. וְאוֹתִיּוֹת
 7 הַמַּחֲשַׁבָּה לְכַדָּה בְּלִי הַרְהוּר אוֹתִיּוֹת הַדְּבָר נִקְ' מַח'
 8 שְׁבַמְחֻשְׁבָּה. בְּחִי' בְּרִיאַת. וְהֵנָּה אוֹתִיּוֹת הַדְּבָר מִמַּשׁ
 9 הֵן מִתְהוּוֹת וּמִקְבָּלוֹת חֵיוֹתָן מֵאוֹתִיּוֹת אֱלוֹ עֲצֻמָּן
 10 שְׁבַמְחֻשְׁבָּה'. וְאֵף שְׁלַפְעָמִים מְדַבֵּר אָדָם וּמַהֲרֵהוּ בְּדָבָר
 11 אַחֵר. הֵרִי אֵינִי יוֹכֵל לְדַבֵּר כ"א אוֹתָן דְּבוּרִים וְצִירוּפִים
 12 שְׁכַבְר דְּבָרָם וְהֵיוּ כְּמַחֲשַׁבְתּוֹ פְּעָמִים רַבּוֹת מְאֹד וְנִשְׂאָר
 13 בְּדִיבּוּרִים וְצִירוּפִים אֱלוֹ הַרְשִׁימוֹ מֵהַמַּחֲשַׁבָּה שְׁנִכְנַסָּה
 14 בְּהֵם פְּעָמִים רַבּוֹת. וְזֶהוּ בְּחִי' אַחֲוִירִים וְחִיצוֹנִיּוֹת נַח"י
 15 מִפְּרָצוֹף הָעֲלִיּוֹן שְׁנִכְנַס בְּתַחְתּוֹן לְהִיּוֹת לוֹ בְּחִי' מוֹחִין
 16 וְחִיּוֹת כְּנוֹדָע:
 17 אֱלוֹ. וְזֶהוּ – כִּפִּי שֶׁהִדְבֵּר ב"סִפְרֹת", בְּחִינַת אַחֲוִירִים וְחִיצוֹנִיּוֹת
 18 נִצְחֵי-הוֹדִיָּסוּד מ'פְּרָצוֹף הָעֲלִיּוֹן" שְׁנִכְנַס בְּתַחְתּוֹן, – מִפְּרָצוֹף
 19 הַמְדִּירִיגָה הָעֲלִיּוֹנָה שְׁנִכְנַס בְּמִדְרִיגָה הַתַּחְתּוֹנָה, לְהִיּוֹת לוֹ בְּחִינַת
 20 מַחִין וְחִיּוֹת, כְּנוֹדָע:
 21 אֵף עַל רְבִיעֵת עוֹפוֹת, וְאִסּוּר לְהַעֲמִידֵם עִמָּהֶם.
 22 הַגִּמְרָא מְבִיאָה מַעֲשֵׂה נוֹסֵף בְּעִנְיָן זֶה: וְאָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה מְדִיפְתִּי, אֲנִי
 23 רְאִיתִי עַרְבֵי אַחֵר, שֶׁלְקַח יָרֵךְ מִן הַשּׁוֹק, וְחִקַּק בָּהּ בְּרִי רְבִיעֵה –
 24 וְחָפַר בְּבֶשֶׂר בְּשִׁיעוּר שׁוֹיבֵל לְרַבְעוֹ, רְבִיעֵה, צִלְאָה וְאֶכְלָה.

24 "בְּרִיאַת", דִּבּוּר – בְּחִינַת "יְצִירָה", וּמַעֲשֵׂה – בְּחִינַת "עֲשִׂיָּה". וְאֵם כֵּן
 25 "מַחֲשַׁבָּה" הִיא הֵרִי – בְּחִינַת "בְּרִיאַת", וְאֵילוֹ כֶּשֶׁהוּא מַהֲרֵהוּ
 26 בְּמַחֲשַׁבָּה אוֹתִיּוֹת שֶׁל דִּבּוּר, הֵרִי זֶה דִּבּוּר שְׁבַמְחֻשְׁבָּה – בְּחִינַת
 27 "יְצִירָה" (שְׁבַרִיאַת). וְאוֹתִיּוֹת הַמַּחֲשַׁבָּה לְכַדָּה בְּלִי הַרְהוּר

המשך ביאור למס' עבודה זרה ליום ראשון עמ' ב

1 לְכַד.
 2 פּוֹשְׁטָה הַגִּמְרָא: תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל מִשׁוּם
 3 רַבִּי תַנְיָנָא, אֲנִי רְאִיתִי עוֹבֵד בּוֹכְבִים שֶׁלְקַח אֵוִיו מִן הַשּׁוֹק, רְבִיעֵה,
 4 חִקַּק, צִלְאָה (-צלה את בשרה) וְאֶכְלָה, וְאֵם כֵּן מוֹכַח שֶׁהֵם חֲשׂוּדִים

המשך ביאור למס' עבודה זרה ליום שלישי עמ' ב

1 בָּאָרוֹן, וּמִפְּאֲרָה בְּעֵדֵי עֲדִיִים – בְּתַכְשִׁיט שֶׁאֵין גְּדוֹל מִמֶּנּוּ, דִּהְיִינוּ
 2 סֵפֶר הַתּוֹרָה.
 3 רַב אֲשִׁי מַתְנֵי לָהּ לְהָא דְרַבִּי יִצְחָק – הִיָּה שׁוֹנָה לְדַבְרֵי רַבִּי יִצְחָק,
 4 אָהָא – לְגַבִּי הַפְּסוֹק שֶׁנֶּאֱמַר כִּשְׁנַטְלוּ אֶת הָאָרוֹן לְמַסְעוֹת בְּמִדְבַר
 5 (בְּמִדְבַר יִלָּה), 'וַיְהִי בְּכַסּוֹעַ הָאָרוֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, קוּמָה ה' וַיִּפְצוּ אֲיִבְיָךְ'
 6 וְגו', שֶׁשָּׂאֵלוּ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, וַיִּשְׂאֵל מֹאֵי אָמְרוּ – מִזֶּה עֵנּוּ יִשְׂרָאֵל
 7 אַחֵר מֹשֶׁה כִּשְׁנַסַּע הָאָרוֹן, וְעַל כֵּךְ אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שֶׁאִמְרוּ רֹנֵי רֹנֵי
 8 הַשִּׁימָה [וְכוּ].
 9 לְמַדְנֵוּ לְעִיל שֶׁסֵּפֶר קְרוִי 'דְּבִיר'. בִּיאוּר מְקוּר כִּינּוּי זֶה: אָמַר רַב, כְּמֵאֵן